

БРИТАНСЬКА ЕКСПЕДИЦІЯ МОВЧИТЬ¹

(перекл. з ісп.)

Себастьян Цезар Гарсія, кореспондент

Понад місяць британська наукова експедиція не озивається з джунглів регіону Мадре-де-Діос. Групу очолює відомий натураліст Пол Холбрук.

Експедиція вирушила вгору по Ріо-де-лас-П'єдрас уранці 11 лютого 2008 року. До останнього часу британець підтримував зв'язок із колегами, користуючись супутниковими телефонами. Починаючи з 5 червня Холбрук перестав відповідати на виклики. Із джерел, наближених до організаторів подорожі, стало відомо, що до кінця червня по GPS-маячках, вмонтованих в експедиційне обладнання, можна було простежити пересування групи, проте два тижні тому сигнали також урвалися. Відтоді про долю Холбрука нічого не відомо.

Сеньйор Холбрук вирушив у тропічний ліс по рудобородого тіті, рідкісного примата, існування якого досі не підтверджено. Старт експедиції був запланований на кінець 2007 року, але кілька разів переносився через відмову носіїв із племені мачігуенга² йти на північ Мадре-де-Діос. За їхніми словами, в тій місцевості живуть демони.

Місцеву владу в Пуерто-Мальдонадо не повідомляли про експедицію, і це, на думку експертів, може спровокувати скандал між офіційними представниками Перу та Британії.

Пол Холбрук — вчений-зоолог і мандрівник, автор сорока наукових праць і кількох популярних книг, серед яких

¹ Стаття з «El Comercio» за неділю, 13 липня 2008 року. «El Comercio» — щоденна перуанська газета, заснована 1839 року, одна з найперших газет не лише у Перу, а й усій Латинській Америці. Також є однією з найстаріших досі існуючих іспаномовних газет світу. Щоденний наклад — 549 тисяч примірників.

² Мачігуенга — індіанське плем'я, що проживає у джунглях Амазонії на сході Перу (територія між Андами та бразильським і болівійським кордонами). Живуть переважно з мисливства і збиральництва. Більшість неписьменні.

світовий бестселер «Люди й пацюки», – під час своїх мандрів відкрив і описав понад сотню раніше невідомих видів. Народився 1965 р. в м. Бангор, князівство Уельс, Велика Британія. У 1981–1989 рр. працював у Джерсійському зоопарку (нині Парк дикої природи ім. Даррелла), заснованому всесвітньо відомим натуралістом і письменником Джеральдом Дарреллом (1925–1995).

Відомий тим, що 1997 р. на перуанському хребті Вілкабамба, неподалік руїн Мачу-Пікчу, спіймав невідомого науці шиншилового деревного щура (*Cuscomys ashaninka*), 2004-го під час дослідження гори Удзунґва в Танзанії відкрив новий вид слонячих землерийок, згодом названий сіролицими сенгу (*Rhynchosyon udzungwensis*). Також 2001-го Холбрук першим описав «геніального пристосувача» – мураку *Murtesoneta neotropicum*, що вміє перетворюватись на ягоду, у такий спосіб привертаючи увагу птахів, які ковтають «ягоду», а разом із нею кілька сотень яєць.

2006-го за видатні наукові досягнення Холбрук був удостоєний лицарського титулу.

The Daily Telegraph

Friday, July 18, 2008 No 47,687 70p

ВІДОМНИЙ НАТУРАЛІСТ БЕЗСЛІДНО ЗНИК У ДЖУНГЛЯХ ПЕРУ¹

Тобі Гроуфорд і Беверлі Мелон

Британське посольство у Лімі, столиці Перу, висловлює занепокоєння долею видатного натураліста й мандрівника сера Пола Холбрука.

П'ять місяців тому сер Пол на трьох човнах вирушив із Пуерто-Мальдонадо (адміністративного центру найбіднішого і найменш заселеного регіону Мадре-де-Діос) угору по Ріо-де-лас-П'єдрас. В експедиції його супроводжувала колега з Австралії біолог Кетрін Муні, перуанець-провідник, а також десять (за іншими даними — п'ятнадцять) носіїв із племені мачіуенга. Мета експедиції, підготовка до якої широ-

¹ Стаття у «The Daily Telegraph» за п'ятницю, 18 липня 2008 року (№ 47687). «The Daily Telegraph» — щоденна ранкова консервативно орієнтована британська газета, заснована у 1855 році, середній щоденний наклад — 643 тисячі примірників.

ко висвітлювалась у британських та американських ЗМІ: пошук рудобородого тіті — невеликого примата, чиє існування до сьогодні науково не підтверджено. Низькоякісну фотографію мавпи, нібито зроблену дроворубами в лісах крайнього заходу Бразилії влітку 2002-го (на цей момент — єдине зображення рудобородого тіті), спеціалісти вважають знімком сумнівного походження. Втім, сер Пол переконаний в існуванні примата і не раз заявляв, що бачив його у 2006-му в колумбійській частині тропічних лісів Амазонії. Британець також стверджував, що ці милі бородаті створіння перебувають на межі вимирання — їх популяція не перевищує 250—300 особин, — тож їх потрібно рятувати.

Кетрін Муні вирушила в ліси Мадре-де-Діус, сподіваючись розшукати *Martialis heureka*, особливий вид мурах, які, за її твердженням, дожили до наших часів із Крейдяного періоду. 2000 року в околицях містечка Манаус (Бразилія) Муні знайшла лише трьох представників цього виду — на жаль, мертвими. Завдяки незвичайному вигляду цих комах уже відносять до окремої підродини.

Експедиція була чудово устаткована.

Першими на сполох забили, як не дивно, колеги Кетрін Муні з австралійського відділу Міжнародного товариства збереження природи (Conservation International), розташованого у Сіднеї — за тринадцять тисяч кілометрів від Перу. Технічні засоби дозволяли Холбруку і Муні виходити на зв'язок; також за допомогою GPS-локаторів на сайті www.saveredbeardedtiti.com можна було стежити за пересуванням експедиції у джунглях. Зв'язок із науковцями обірвався понад місяць тому — 5 червня.

Професор Норман Хенке, який до останнього стежив за просуванням експедиції з координаційного центру в Сіднеї, пояснив «The Daily Telegraph», чому не здійняв тривогу раніше: «У цьому немає нічого дивного. Зв'язок часто зникає. Пол і Кетрін опинилися в агресивному середовищі, де немає можливості купити нові акумулятори або занести передавач у майстерню з ремонту радіоапаратури. Можливо, закінчився заряд батарей, можливо, під час переправи намокли акумулятори, а може, щось скоїлося з передавачем. Усе могло статися. Проте GPS-маяки працювали, експедиція рухалась, а отже, я знав, що з ними все гаразд».

Так тривало до 27 червня, коли GPS-локатори припинили надсилати сигнали на супутник. Коментує професор Хенке: «А ось це здивувало мене, оскільки я знав, що маячків чотири, вони споживають дуже мало енергії і кожен із них обладнаний вбудованою батарейкою, якої вистачить мінімум на вісімнадцять місяців роботи. Мені важко

увияти, що мало статися, щоб вони вийшли з ладу одночасно. Я почекав п'ять днів і зв'язався з британським послом у Перу. Гадаю, це було правильно».

Крайнє зафіксоване положення експедиції має координати 10°50'52" пд. ш. 70°54'26" зх. д.

5 червня, під час останнього сеансу зв'язку, сер Пол повідомив Нормана Хенке, що натрапив на руїни, схожі на інкські сільськогосподарські тераси в Андах, хоч і більші за розмірами, і вирішив відхилитися від курсу, щоб дослідити їх. Дані супутника це підтверджують: 6—7 червня група прямувала на захід. Після цього експедиція повернула на північний схід і дотримувалась раніше визначеного маршруту.

Перуанська влада затримує початок пошукової місії, пояснюючи це тим, що не мають доказів того, що група Холбрука вскочила в халепу. Співробітник МЗС Перу в приватній розмові з представником «The Daily Telegraph» зазначив, що Холбрук подався надто далеко, пошуки коштуватимуть сотні тисяч доларів — ніхто на таке не піде, більше того, сер Пол не повідомляв офіційну владу про експедицію, не отримував дозволу, а тому, строго кажучи, Перу не зобов'язане його рятувати.

Американський фотограф Гаррі Паллістер, напарник сера Пола під час поїздки в Танзанію у 2003—2004 роках, зберігає оптимізм. За його словами, сер Пол об'їхав півсвіту, забираючись у найбільш неприступні закутки, і є надзвичайно досвідченим мандрівником, що знає, як ухилитися від небезпек, а також уміє виявляти витримку в критичних ситуаціях. Малоймовірно, щоб людина з таким досвідом втратила контроль над експедицією.

«Так, Мадре-де-Діос — це справжня дупа на тілі планети. Але не варто здійсмати істерію і передчасно ховати Пола, — каже містер Паллістер. — Цей хитрий лис не пропаде. Знаю його давно, і часом мені здається, що Пол народився у джунглях і сам перегризав собі пуповину. Не здивуюсь, якщо за кілька тижнів він приповзе до Пуерто-Мальдонадо, голодний і охлялий, з двома видами тропічної лихоманки за пазухою, що валитимуть його з ніг двічі на день, і ще одним, третім видом, до сьогодні невідомим медицині, але разом із тим щасливий і усміхнений, і головне — з цілим караваном саморобних кліток за спиною, заповнених звірятами, яких іще не бачило людство. Він пішов за рудобородим тіті — і він його дістане. У цьому весь Холбрук».

На запитання, що він думає про згадані в останньому повідомленні руїни, Гаррі Паллістер відповів: «Важко сказати... Пол не цікавився руїнами древніх цивілізацій. Наскільки мені відомо, Кетрін Муні теж. Мені не віриться, що Пол міг відхилитися від обраного

маршруту заради мертвих каменюк. Хіба що натрапив на дещо справді цікаве».

22 липня 2008 ронц. 13:38 (UTC¹ +2)
Дубенський військовий навчальний полігон
17 км на схід від містечка Дубно, Рівненська область, Україна

Левко м'яв губами квітку конюшини, чекаючи своєї черги. Поряд на траві витягнувся Джонік, темноволосий хлопчина з карамельними очима й інтелігентним виразом обличчя — командир 521-го навчального взводу. Нижче від них примостилися ще четверо курсантів — найкращі стрільці 521-го (*зінотетично* найкращі, оскільки ніхто з них раніше не брав до рук справжнього АК-74², їх стрілецький досвід обмежувався рогатками і — в кращому випадку — підхмеленою пальбою з пневматичних гвинтівок по гномиках у тирі).

Заклавши руки за голову, Джонік апатично роздивлявся хмарки. Левко підбгав коліна до грудей, обхопив їх руками і спостерігав, як шестеро їхніх товаришів (передостання шістка з 521-го) підтюпцем наближаються до вогневого рубежу. Дотримуючись інструкцій, курсанти бігли не навпростець, а строго по розмічених прапорцями хідниках (на полігоні інакше не можна). За мить хлопці вишикувались перед лінією вогню. Двоє широкоплечих лейтенантів, рясно сиплячи грубою лайкою, викрикували останні настанови. До Джоніка і Левка долітали лиш уривки фраз. «Перевірити запобіжник... вставити ріжок... затвор на... зняти... спочатку, бля, чергою... вийняти ріжок на х... пересмикнути затвор... контрольний постріл... доповісти про завершення стрільби!»

Віддалік за стрільбами спостерігали кілька офіцерів військової частини А2363³, котрій належав полігон, а також полковники з військової кафедри Водного університету⁴.

— Ну що там? — не підіймаючи макітри з трави, спитав Джонік.

¹ Coordinated Universal Time (UTC) — синхронізований світовий час. Загальноприйнята точка відліку локального часу в часових поясах. За опорний UTC взято місцевий час на довготі Гринвіча чи Лондона (нульовий часовий пояс). UTC +2 означає, що поясний час на 2 години випереджає поясний час у Британії. Не так давно синхронізований час називався Greenwich Mean Time (середній час за Гринвічем) і позначався GMT.

² АК-74 — автомат Калашникова калібру 5,45 мм, розроблений у 1970 році М.Т.Калашниковим і прийнятий на озброєння армією СРСР у 1974 році. Є модифікацією автомата АКМ.

³ Дубенська військова частина А2363 дислокується у м. Дубно на вул. Космонавтів, 2.

⁴ Національний університет водного господарства і природокористування (в народі — Водник або Водний) — найбільший (11 тисяч студентів) технічний університет у м. Рівне. Заснований у 1915 році в Києві і лише у 1959-му перенесений до Рівного.